

Jan Sonnergaard

A muslicák

Hazatérve a kötelező európai gimnázium-utáni-tanulmányi-útról, mindössze két hónapig voltam fedél nélkül.

Nem is tudom, hogyan sikerült ilyen gyorsan lakáshoz jutnom. Gyakran hallani, hogy sokan fél évet, sőt akár egy egészet is várnak, míg végre legalább albérletet találnak, de – úgy látszik – az önkormányzat lakás-kiutalási osztályán dolgozó hölgy kedvelt. Talán kedves, rokonszenves fiatalembernek gondolt, és megesett rajtam a szíve. De az is lehet, hogy csak azért kaptam meg a lakást, mert senkinek sem kellett, én viszont annyira ostoba voltam, hogy elfogadtam, sőt még „szépen” meg is köszöntem.

A lakás mindenesetre kész nyomor volt. A város szélén, az egyik – mondjuk úgy – rossz-hírű előváros közelében. A nem éppen vonzó, lepusztult házak szinte a hírhedt városrész határán álltak. A lépcsőházban omladozott a vakolat, az ablakok mellett pedig már a legkisebb szellő is befütyült. Ráadásul zajos is volt. Az első három hónapban az alattam lakó egyetlen szava sem kerülhette el a figyelmemet. Hallottam a pasijával veszekedni. Aztán hallottam sírni, amikor a fickó lelépett, ő pedig ott állt a lépcsőházban és utánakiáltott.

De legjobban azt hallottam, amint másnap feldolgozta bánatát. Ilyenkor mindig Queent hallgatott: „Sometimes I get so lonely ... sometimes I want to lie down and die ... ooooh ... living on my own” vagy más efféle régi slágert.

Különös, hogy sosem találkoztam a férfiakkal, akik ilyen boldogtalanná tették. Az első fél évben azt hittem, mindig ugyanaz volt, aztán rájöttem, hogy állandóan változtak. Hiszen a végtelenségig csak nem lehet szakítani egy nővel. Tehát nem ugyanaz a fickó volt. Ősszel aztán végre megláttam a hang tulajdonosát. Először a baseballsapkást, aki állandóan bevágta az ajtót, amikor elment. Aztán a szakadtat, aki mindig förtelmesen be volt rúgva. Úgy egy hónapig járt ide, mindig hallottam a csörömpölést a zacskóiban, amint feltrappolt a lépcsőn. Egy másodperccel azután, hogy belépett a lakásba, teljes hangerővel ordítani kezdett a lány sztereoberendezése, és a két szobámat betöltötték a régi slágerek, sokkal hangosabban, mint amikor véleményem szerint én elengedem magam. Mintha kisöpörtek volna a lakásomból, kezdetben annyira felhúztak, hogy azon gondolkodtam, felhívom a rendőrséget. Vagy veszek egy baseballütőt, berúgom a lakás ajtaját – és oda-csapok...

De szerencsére mégsem tettem. Mert nemsokára rendszerességet véltem felfedezni: a zene csak pár órán keresztül ordított, aztán lehalkították, majd táncolni és kiabálni kezdtek. Legfeljebb egy óráig. Aztán hallottam, hogy szeretkeznek... megint csak legfeljebb egy óráig.

Bizonyos értelemben tehát ki tudtam számítani. Délutánonként négy-öt óra hangzavar, nagyjából háromtól hétig-nyolcig. Aztán néma csend, a lakásom szinte irodára hasonlított vagy a szülőházbeli pinceszobára tinédzserkoromban.

Tulajdonképpen nem is volt olyan rossz. Legalábbis a részeges idejében. De amikor ő is lelépett, rettenetes lett. A lány sírt, őrjöngött és több héten át egyfolytában a kibírhatatlan Queen-számot hallgatta, ráadásul az egész berendezést összetörte... tányérokat, üvegeket, a tv-t – egyszerűen MINDENT.

Persze eszembe jutott, hogy lemegyek és megkérem, fejezze be. Hogy megfenyegetem, feljelentem. Vagy hogy kihívom a rendőrséget. És arra is gondoltam, hogy bekopogok hozzá, meghívom egy csésze kávéra és kifaggatom, miért van úgy elkeseredve, talán még meg is vigasztalom.

De nem tettem. Aznap, amikor meg akartam hívni, észrevettem, hogy új pasi van nála. Egy toprongyos szőrmók. Magas, szakállas férfi, aki utánakiabált az utcán, és én éreztem, hogy tönkre fogja tenni az egész telet.

Új fickó, új rituálé. Amikor megérkezett, sosem csengetett, ehelyett letről kiabált neki. Időnként örökkévalóságnak tűnt – egyszer lemértem, több mint kilenc percig feküdt a dudán, szünet nélkül. Időbe telt, míg felébresztette... amikor végre sikerült, a lány odabotorkált az ablakhoz, kinyitotta, egy ideig kiabáltak egymásnak, míg végül a férfi feljött.

Szóval az első évben pokoli lármát csaptak. Nem unatkoztam – olyan volt, mintha meglesném őket, és volt valami szeméremsertő benne, hogy ennyire beleláttam egy másik ember magánéletébe. A külsejét kivéve nagyjából mindent tudtam a nőről. De sosem láttam, mindig a lakásban volt, sosem jött elő. Legalábbis, amíg én ott voltam.

Tulajdonképpen nem is érdekelt. Kapcsolatunk központi eleme az elviselhetetlen hangoskodás volt; szinte reménykedtem, hogy meghal! Vagy kidobják!

De még mindig nem láttam.

Első találkozásunkig hosszú idő telt el. Egy tavaszi napon azonban idióta barátjával akkora lármát csapott, hogy nem bírtam tovább. Terjedelmes levelet írtam a lakásügyi hivatalnak, és követeltem, hogy dobják ki. Aztán szedtem a sátorfámat. Bármilyen megalázó is volt, elutaztam – a szüleimhez, akik óva intettek, hogy lemondjak „a szép lakásról”. De azért rögtön rendbe hozták a régi szobámat, és biztosítottak, hogy „addig maradhatok, ameddig csak kedvem tartja”.

Mindössze néhány hónapig maradtam. A nyár elmúltával az egykori haverok fokozatosan eltűntek, külföldre mentek, szemináriumokra jártak, és mindenféle felsőfokú tanintézetbe iratkoztak be Koppenhágában, Odensében vagy Århusban... így kezdett unalmassá válni a dolog.

Szeptember elején tehát visszaköltöztem. És ekkor láttam alsó szomszédomat először. Bevásárlószatyraimmal éppen felfelé tartottam a lépcsőn, amikor egy meglehetősen kövér nő kacsázott lefelé. Nem volt egészen magánál, de tulajdonképpen még megviselten is kedvesnek tűnt. Megállt előttem és így szólt:

– Sajnálom, hogy annyit zavartam...

Elég kínos volt, mert már teljesen kiment a fejemből a panaszlevél. Azt is elfelejtettem, hányszor dobogtam a padlón és kívántam a pokolba mindenestől.

Ott állt, és semmit sem tett, csak belenézett a szemembe, és valami rettenetes szomorúság áradt belőle, nem volt nehéz kitalálni, hogy nem volt jó bőrben. Jó ötvenévesnek látszott, pedig biztosan nem volt még negyven sem.

Majdnem elsírta magát.

– Bocsánat, bocsánat, bocsánat – hajtogatta és megragadta a kezemet –, még egyszer nem fordul elő... Kirúgtam...

– A szakállast?... Azzal az ordítózó majommal ne is törődjön... – feleltem, amilyen kedvesen csak tudtam, aztán otthagytam és felsiettem a lépcsőn. Úgy tettem, mintha nem hallottam volna, hogy utánam kiabál:

– A kutyáját is elvitte...

Furcsa. Sohasem hallottam kutyaugatást a lakásából. Talán időközben volt valakije, de ennek is vége lett. Mindenesetre nem tűnt éppen boldognak, ahogy ott állt a lépcsőn, dagadt bal szeme alatt... monoklivál. Mintha megverték volna, az is lehet, hogy valami szörnyűségen ment keresztül.

De hát... mindannyian követünk el hibát, és ez különben sem az én dolgom. Egyébként megtartotta a szavát. Csönd lett. Az ősz folyamán egyszer-kétszer hallottam sírásra hasonlító hangokat, de ez volt minden. Amikor a lépcsőházban összefutottunk, udvariasan köszöntem neki.

– Szia Tina. Hogy vagy?

– Szia, szia – felelte, de a kérdés másik felére sosem válaszolt. Csak továbbsietett, ami végül is nem érdekelt. A legfontosabb az volt, hogy megszűnt a rettenetes lárma. Valamint az, hogy rendbe szedjem a dolgaimat, mindent átgondoljak és eldöntsem, mit is akarok. Hogy szeretnék-e tanulni, és ha igen, akkor mit, ha pedig nem, akkor mit fogok csinálni helyette.

A tél folyamán sikerült végiggondolnom az egészet. Vállalatokkal beszéltem, egyetemistákkal találkoztam. És bár nem igazán tudtam kideríteni, mit akarok, legalább arra rájöttem, mit *nem*. Minden szervezettebbé vált, és decemberre két-három értelmesnek tűnő ötletem is támadt. Olyasmik, amikhez kedvet éreztem. Hálával gondoltam rá, hogy betartotta a szavát, hiszen odalent teljes csönd volt, egyedül a rádiót hallottam néha. A P3-at, a Skyt és időnként a Voice-ot. De a zaj sosem volt elviselhetetlen a lakásomban.

A hangerőből ítélve akár az *alatta* lévő lakásból is jöhetett.

Az idő múlt, és Tina továbbra is tartotta a szavát. Még mindig nyugalom volt. Decemberben is, a karácsonyi partik idején, amikor az emberek hullarészegre isszák magukat. Sőt karácsony előestéjén és szenteste is, nem is beszélve a szilveszterről..., amikor egyébként meghívtam a haverokat vacsorára, mely villámgyorsan bulivá változott..., és hamarosan olyan eszelős tivornyaiba csapott át, hogy kénytelenek voltunk bemenni a városba. Valószínűleg mindenképpen ott kötöttünk volna ki, mégis szégyelltem, hogy ilyen rossz szomszéd vagyok, különösen másnap, amikor a fejem olyan volt, mint egy tők.

De odalentről még mindig egy hang se hallatszott.

Február elején jelentkeztem egy közgazdasági kurzusra. Nem volt túl érdekes, a téma sem hozott lázba. De mégiscsak foglalkoztam valamivel. Volt tervem. Aztán megjelentek a legyek. Először csak néhány, azokat egy összehajtogatott újsággal kitessekeltem. Aztán egyre több – mintha mindegyik helyébe tíz újabb lépett volna

– Micsoda disznó lett belőlem – gondoltam, és mivel tanulmányaim megkezdése óta sokkal tevékenyebb életet éltem, úgy döntöttem, kitakarítok. Jó alaposan, mindent mániákusan átválogattam, lesúroltam, kiporszívóztam, lesikáltam, kifényesítettem. Míg végül még egy kórháznál is tisztábban csillogott-villogott a lakás.

De a legyek mégsem tűntek el.

Erre felhívtam a lakásügyi hivatalt és panaszt tettem.

– Nem tennének valamit a kozsfészek higiéniaja érdekében? – kiabáltam.

– Mi lenne, ha egy kicsit nagyobb rendet tartana – sziszegett vissza az ügyintéző, – a muslicák a maga konyhai szemetéből élnek!

Tehát újra kitakarítottam, de a muslicák most sem tűntek el. Vettem tíz tekercs légyfogót és kiakasztottam, ez némiképp segített a helyzeten. De csak némiképp. Lényeges javulást azonban csak azután tapasztaltam, hogy kivettem két pohár rovarirtót, melytől a kis bestiák azonnal elpusztultak.

Azért mégsem kellemes ilyen helyen lakni. Sürgősen új lakást, esetleg klubszobát vagy kollégiumot kezdtem keresni, amikor aztán április elején egy egyenruhás férfi csöngetett az ajtómon. Öltözékét meglátva kicsit megijedtem, de rögtön megnyugtatót.

– Nem maga miatt vagyok itt, egyáltalán nem – mondta furcsa, fénytelen hangon. A bajszos rendőr úgy ötven körül járhatott, látszott rajta, hogy átélt már egy s mást. Az első pillanattól kezdve ellenszenvesnek találtam.

– Csak egy kérdésem van... tenne valomást a rendőrségen? – érdeklődött, mintha természetes lenne, hogy a lépcsőházban mindenki bűnöző. Amikor beinvitáltam és megkérdeztem, kér-e egy csésze kávé, udvarias mosollyal visszautasította.

Arcán a keserűség és a harag különös keverékét sehogy sem szenvedhettem. Nem volt nehéz kitalálni, miért is jött.

– Az alsó lakó miatt vagyok itt – mondta –, mennyire ismeri?

Jól tudtam, mire megy ki a dolog, mégis el akartam ütni egy viccel, és vigyorogva kérdeztem:

– Mit tett már megint? Csak nem bűnöző?

Megköszöri a torkát:

– Nem mondhatnám... most már.

Erőt kellett vennem magamon, hogy megőrizsem a nyugalmamat, mert a helyzet retentően kellemetlenül érintett, ő pedig gépiesen folytatta:

– Mikor látta utoljára?

– November végén – feleltem.

– Ez egyezik a feltevéssünkkel – mondta, és valamit feljegyzett egy kis könyvbé.

– Valószínűleg egész decemberben ott feküdt...

– Hagyja abba – kértem.

– És még vagy három hónapot...

– Hagyja abba!

– Maga hány karácsonyi partin volt... decemberben?

– Hagyja már abba!

– Észrevett valami feltűnőt?

Olyan tekintettel nézett rám, hogy egyenesen büntetésnek éreztem, mert bár udvariasan és semlegesen fogalmazott, és egy percre sem esett ki a hivatalos szerepéből, éreztem, hogy megvet.

– Tehát november vége felé látta utoljára – ismételte.

– Már mondtam.

– Tehát úgy egy fél éve halott...

– Hagyja már abba!

– Anélkül, hogy bárki észrevett volna valamit...

– Nem érti, hogy hagyja abba?

– De hát vége van – mondta, és most egyértelműen látszott, hogy a hozzám hasonlókat teljesen közömbösek számára.

– Csak egy dologról akartam értesíteni – folytatta –, mert talán érdekli, mikor visszük el... ugyebár?

Kinyitotta az ajtót és rám nézett, aztán mégis úgy döntött, hogy nincs oka haragudni rám. Mintha belátta volna, hogy nem az én hibám. De valami mégis kikíváncozott belőle, feszengett. Ő találhatta meg. Vagy talán ismerte. A gonosz kifejezés mindenesetre visszavert az arcára, miközben magyarázott:

– Nyugodjon meg, már elvittük.

És mielőtt távozott, még egyszer rám nézett és helyesbített:

– Mármint a *maradványait*...

Sóos Anita fordítása

Bananfluerne (novelle) *Jeg er stadig bange for Caspar Michael Petersen* 2003. s. 129–140. / *Még mindig tartok Caspar Michael Petersentől* novellagyűjtemény 2003.
Gyldendal København

Jan Sonnergaard (1963) irodalomtudományi és filozófiai tanulmányokat folytatott a koppenhágai egyetemen. Az *Imitation af Lacoste (Lacoste-utánzat)* című novellával debütált a *Begyndelser 1990 (Kezdetek 1990)* című antológiában, első önálló kötete a *Radiator (Radiátor)* című novelláskötet, 1997-ben jelent meg. A kötet megjelenése után hosszú ideig politikai és társadalmi témájú cikkeket ír. Kritikus hangvétele legújabb novelláskötetét is jellemzi, mely az úgazdag felső tízezer életébe enged bepillantani, egy olyan világba, ahol a szerelem, a munka, a család és a szabadidő szavak szinte teljesen ismeretlenek.

Sonnergaard nyers hiperrealizmusának fontos mondanivalója, hogy Dánia még mindig osztálytársadalom, és az egyes osztályok közötti különbségek szembetűnőbbé váltak azokban az években, amikor növekedett a foglalkoztatás, és a gazdaság mintegy húszéves stagnálás után ismét elindult felfelé. Olyan társadalmat örököltünk, melyből hiányzik a kultúra, és ahol magány, durvaság, unalom és önzés uralkodik.

Sonnergaard az ürességgel konfrontál, és magabiztosan emeli fel a realizmus és az erkölcs hangját, mely a dán irodalmi hagyományban Hans Scherfig-re és Klaus Rifbjerg-re emlékeztet.